

بررسی توزیع دما طی تست تنش دینامیکی بر روی سطح باتری لیتیوم-یون بکار گرفته شده در یک خودروی هیبرید الکتریکی

غلامرضا مولایی منش^{۱*}، سید مرتضی موسوی خوشدل^۲، امیر بهادر نعمتی^۱

^۱ دانشکده مهندسی خودرو، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران.

^۲ دانشکده شیمی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران.

تاریخچه داوری:

دریافت: ۱۳۹۷/۰۲/۲۳
بازنگری: ۱۳۹۷/۰۸/۲۳
پذیرش: ۱۳۹۷/۰۸/۲۴
ارائه آنلاین: ۱۳۹۷/۱۰/۲۵

کلمات کلیدی:

آلودگی هوا
خودروهای الکتریکی
انرژی‌های تجدیدپذیر
باتری‌های لیتیوم-یون
شبیه سازی باتری

خلاصه: دو چالش بزرگ دنیای امروز، آلودگی هوای شهرها و نگرانی از روبه پایان نهادن سوخت‌های فسیلی است که بشر را ناگزیر به جایگزین کردن منابع تجدیدناپذیر سوخت با منابع تجدیدپذیر انرژی می‌کند. در هر دو زمینه، صنعت خودرو نقش قابل توجهی دارد. جهت غلبه بر چالش‌های مذکور، طی دهه اخیر توسعه خودروهای الکتریکی در دستور کار صنعت خودرو بوده است. در این خودروها باتری‌های قابل شارژ لیتیوم-یون نقشی اساسی ایفا می‌کنند. کارایی، ایمنی و عمر این باتری‌ها بسیار متأثر از دمای عملکردی آنها است. در این پژوهش به کمک داده‌های تجربی یک سلول باتری لیتیوم-یون منشوری با استفاده از نرم‌افزار آنسیس فلونت به صورت یک مدل دو پتانسیلی شبیه سازی می‌گردد و تغییرات زمانی ولتاژ و دمای ماکزیمم سلول به همراه توزیع دما طی چهار نرخ دشارژ ثابت $1C$ ، $3C$ ، $7C$ و $9C$ (نرخ دشارژ $1C$ معادل نرخ جریانی است که کل بار الکتریکی باتری را طی یک ساعت تخلیه می‌نماید) و نیز طی پروفیل دشارژ متغیر با زمان تست تنش دینامیکی (تست ویژه باتری خودروی هیبریدی) در بازه‌های مختلف ارائه و مورد بررسی قرار می‌گیرد. نتایج حاصل از شبیه سازی بیان‌گر آن است که دماهای بالایی نظیر 45 درجه سانتیگراد نیز در طی تست تنش دینامیکی تجربه می‌شود. چنین دمایی علاوه بر اینکه می‌تواند منجر به فرسودگی سریع باتری شود، می‌تواند مخاطره آفرین نیز باشد.

۱- مقدمه

ایجاد احتراق و آتش‌سوزی غیر قابل مهار شود. به همین دلیل پژوهشگران بر روی سیستم‌های مدیریت حرارتی باتری تحقیقاتی را انجام داده‌اند و هر کدام راه حل‌هایی را برای این منظور ارائه داده‌اند که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌گردد. در سیستم خنک کاری باتری با استفاده از هوا که اصطلاحاً به آن هوا خنک گفته می‌شود چن^۱ و همکارانش [۲] ابعاد کانال هدایت کننده‌ی هوای عبوری بر روی باتری‌ها را با استفاده از یک مدل دینامیک سیالات محاسباتی^۲ بهینه سازی نمودند. در همین رابطه می‌توان به پژوهش لو^۳ و همکارانش [۳] در رابطه با افزایش نرخ انتقال حرارت عبوری بین باتری‌ها و هوا از طریق شبیه سازی جریان هوای عبوری از روی باتری‌ها با نرخ دبی‌های متفاوت و مسیرهای عبوری مختلف اشاره نمود که نتیجه آن کاهش بیشینه دمای ایجاد شده در باتری‌ها و بهبود اختلاف دمای بین باتری‌ها را نشان می‌دهد. کوآن^۴ و همکاران [۴] سیستم خنک کاری با استفاده از مایع عبوری از درون مینی کانال‌های اطراف باتری را بررسی

اختراع خودرو تحول عمیقی را در زندگی بشر ایجاد کرده است و جامعه بشری را دگرگون ساخته است. این صنعت امروزه ستون فقرات اقتصاد جهانی را تشکیل می‌دهد و بیشترین اشتغال‌زایی را به طور مستقیم یا غیرمستقیم به دنبال خود دارد. از سوی دیگر تعداد بسیار زیاد خودروها باعث بروز مشکلات جدی مانند گرمایش زمین، تولید آلاینده‌ها و به علاوه کاهش شدید و جدی منابع فسیلی شده است. به این دلیل در سال‌های اخیر ایده‌ی خودروهای تمام الکتریکی، هیبرید الکتریکی و پیل سوختی مطرح شده‌اند تا جایگزینی برای خودروهای احتراق داخلی شوند [۱]. این خودروها دارای باتری به عنوان بخش ذخیره ساز انرژی در قوای محرکه خود هستند. در این ارتباط، باتری‌های لیتیومی به دلیل چگالی انرژی و چگالی توان بالایشان بیش از سایر انواع باتریها مورد توجه می‌باشند. با این وجود، این باتری‌ها نسبت به دمای عملکردی بسیار حساس‌اند و لازم است که در یک بازه دمایی خاص مورد استفاده قرار گیرند. بالا بودن دمای عملکردی این باتری‌ها می‌تواند به طور مستقیم سبب کاهش عمر آنها گردد و حتی باعث

1 Chen
2 Computational Fluid Dynamics (CFD)
3 Lu
4 Qian

* نویسنده عهده‌دار مکاتبات: molaeimanesh@iust.ac.ir

طی یک بررسی عددی توزیع دما را بر روی سطح یک باتری لیتیومی منشوری برای سه نرخ دشارژ C۲، C۹ و C۱۵ ارائه نمودند. همان گونه که مشاهده می‌شود در اغلب این بررسی‌ها نرخ دشارژ سلول یک مقدار ثابت در نظر گرفته شده است، حال آنکه در یک پک باتری مورد استفاده در یک خودروی برقی نرخ دشارژ سلول‌ها بسیار متغیر نسبت به زمان می‌باشد.

با توجه به بررسی نویسندگان این مقاله، تاکنون توزیع دما بر روی سطح یک سلول لیتیومی منشوری با پروفیل نرخ دشارژ تست تنش دینامیک^۴ (تست تنش دینامیک یک رویه‌ی استاندارد برای نرخ دشارژ باتری در خودروهای هیبریدی است) ارائه و بررسی نشده است. از این‌رو در این پژوهش یک سلول لیتیومی منشوری توسط نرم‌افزار انسیس فلونت^۵ برای نرخ دشارژ متغیر با زمان تست تنش دینامیک شبیه‌سازی خواهد شد و توزیع دما بر روی سطح آن ارائه خواهد گردید. در نرم‌افزار انسیس فلونت نسخه‌ی ۱۶ امکانات جدید برای بررسی باتری‌های لیتیوم-یون فراهم شده است که می‌تواند باتری را به صورت تک پتانسیلی^۶ و دو پتانسیلی^۷ شبیه‌سازی کند. مدل تک پتانسیلی مدلی بسیار ساده می‌باشد و تنها برای شبیه‌سازی یک سلول به کار می‌رود و توسط این مدل نمی‌توان باتری شامل چند سلول و همچنین پدیده‌های الکتروشیمیایی درون باتری را مدل نمود. اما مدل دو پتانسیلی بسیار جامع‌تر بوده و مشکلات مدل تک پتانسیلی در آن رفع گردیده است. مدل دو پتانسیلی خود دارای چندین زیر مدل می‌باشد که بر حسب نیاز و هدف می‌توان از آن‌ها استفاده نمود. در این پژوهش از مدل دو پتانسیلی NTGK استفاده شده است.

۲- روش عددی

۲-۱- مدل‌سازی سلول باتری

یکی از بهترین زیر مدل‌ها جهت شبیه‌سازی رفتار دینامیک باتری، مدل NTGK است که بر اساس تحقیقات نیومن^۸ تیدمن^۹، جو^{۱۰} و کیم^{۱۱} طراحی گردید [۱۲ و ۱۳]. از آنجایی که در باتری حرارت به وجود آمده به ولتاژ و جریان وابسته است، از این‌رو در مدل دو پتانسیلی روابط اصلی (۱) و (۲) برای باتری حل می‌گردد [۱۲].

نمودند و در طی شبیه‌سازی مدل عددی خود مشاهده کردند که استفاده از این روش می‌تواند دمای باتری‌ها را در محدوده‌ی ۳۰۰ تا ۳۱۲ کلوین نگه دارد. گرکو و ژیانگ^۱ [۵] در پژوهشی به بررسی حرارتی و الکتروشیمیایی باتری لیتیوم-یون استوانه‌ای پرداختند و در سیستم خنک کاری از مواد تغییر فازدهنده‌ی کامپوزیتی استفاده نمودند و دریافتند که استفاده از سیستم خنک کاری غیر فعال می‌تواند یکنواختی دمایی مناسبی را در سلول باتری بدون مصرف انرژی ایجاد نماید. در رابطه با استفاده از سیستم خنک کاری غیر فعال استفاده از لوله‌ی حرارتی^۲ توسط ژائو و همکارانش [۶] با استفاده از یک مدل آزمایشگاهی مورد بررسی قرار گرفته است. یکی از مشکلات بزرگ سیستم‌های مدیریت حرارتی غیر فعال باتری کنترل‌ناپذیر بودن فرآیند خنک کاری می‌باشد. برای رفع این مشکل استفاده از سیستم‌های خنک کاری ترکیبی^۳ که ترکیب دو روش خنک کاری فعال و غیرفعال است، پیشنهاد شده است که در این رابطه می‌توان به پژوهش رائو و همکارانش [۷] اشاره کرد که سیستم خنک کاری ترکیبی، مواد تغییر فاز دهنده و مینی کانال‌ها را جهت بهبود خنک کاری باتری مورد مطالعه و بررسی قرار دادند. البته لازم به ذکر است که سیستم‌های خنک کاری ترکیبی از قدرت بالایی جهت کنترل دمای باتری برخوردارند و مزایا هر دو روش فعال و غیرفعال را دارا هستند.

در طراحی تمامی انواع سیستم‌های مدیریت حرارتی لازم است که در ابتدا رفتار حرارتی باتری به خوبی شناخته و درک گردد [۸]. به خصوص توزیع دما در حالت فاقد سیستم مدیریت حرارتی (یعنی دفع حرارت صرفاً از طریق جابه‌جایی طبیعی با هوا) می‌تواند نشان‌گر نقاط حساس‌تر سطح باتری که نیازمند خنک کاری بیشتری می‌باشند، باشد. در این زمینه، یعنی یافتن توزیع دما بر روی سطح باتری، برخی کارهای تجربی و عددی صورت پذیرفته‌اند. در پژوهشی پانچال و همکاران [۹] کانتورهای توزیع دما بر روی سطح یک سلول لیتیومی منشوری را برای چهار مقدار مختلف نرخ دشارژ ۱C، ۲C، ۳C و ۴C به صورت تجربی ارائه نمودند. شایان ذکر است که منظور از نرخ دشارژ، جریان الکتریکی نرمال شده بر اساس ظرفیت باتری می‌باشد، بدین معنی که مثلاً ۱C نرخ دشارژی معادل جریان الکتریکی‌ای است که شارژ باتری را طی یک ساعت خالی می‌نماید و یا ۲C نرخ دشارژی معادل جریان الکتریکی‌ای است که شارژ باتری را طی نیم ساعت تخلیه می‌نماید. در پژوهش دیگری [۱۰] ایشان توزیع دما را برای دو مقدار مختلف نرخ دشارژ ۲C و ۴C با استفاده از شبیه‌سازی عددی ارائه نمودند. دارکوویچ و همکاران [۱۱]

4 Dynamic Stress Test (DST)
5 ANSYS Fluent
6 Single-Potential
7 Dual-Potential
8 Newman
9 Tiedemann
10 Gu
11 Kim

1 Greco and Jiang
2 Heat Pipe
3 Hybrid

$$U = \left(\sum_{n=0}^5 b_n (DoD)^n \right) - C_2 (T - T_{ref}) \quad (۶)$$

که در آن C_1 و C_2 ثابت مدل NTGK است. پس از به دست آوردن J_{ECh} ، حرارت تولید شده توسط واکنش الکتروشیمیایی را می‌توان از رابطه (۷) محاسبه نمود:

$$\dot{q}_{ECh} = J_{ECh} \left[U - (\varphi_+ - \varphi_-) - T \frac{dU}{dT} \right] \quad (۷)$$

۲-۲- صحت آزمایشی مدل

در این بررسی یک سلول لیتیومی منشوری به ابعاد $۱۴/۵ \times ۱۹/۲ \times ۵/۴$ میلی‌متر مکعب به همراه دو تب، هر یک به ابعاد $۴۵ \times ۴۵ \times ۵/۴$ میلی‌متر مکعب شبیه‌سازی گردیده است. پس از انجام بررسی استقلال حل از اندازه مش، تعداد تقریبی ۲۰۰۰ سلول محاسباتی جهت تولید مش انتخاب گردیده است. در کلیه شبیه‌سازی‌ها شرط مرزی جابه‌جایی طبیعی با محیط با دمای ۳۰۰ کلوین انتخاب شده است. ضریب انتقال حرارت جابه‌جایی مقدار $W/m^2 K$ انتخاب شده است. تمامی سطوح جانبی سلول باتری غیر رسانایی الکتریکی در نظر گرفته شده است.

پس از تنظیمات لازم و وارد نمودن مشخصات باتری نیاز است که مقدار پارامتر U و Y نشان داده شده در رابطه (۳) مشخص شود تا مدل کارایی لازم را پیدا کند (در اصطلاح برای سلول مذکور کالیبره شود). از اینرو نمودارهای دشارژ بدست آمده توسط آزمایش بوسیله فایل نوشتاری وارد نرم‌افزار می‌شود تا با فیت نمودن نمودار، پارامترهای U و Y بدست آید. اگر فیت کردن به صورت درست انجام شود، نمودارهای دشارژ بدست آمده از مدل باید با نمودارهای دشارژ آزمایشگاهی منطبق بشود. برای این منظور ابتدا مدل باتری با نرخ جریان $۱C$ ، $۲C$ ، $۳C$ ، $۴C$ ، $۷C$ و $۹C$ دشارژ می‌شود که این نمودارها در شکل ۱ قابل مشاهده است. همان طور که در شکل ۲ ملاحظه می‌شود نمودارهای بدست آمده توسط نرم‌افزار با نمودارهای تجربی [۱۵] انطباق بسیار خوبی دارد.

تا به اینجا معلوم گردید که نمودارها به خوبی فیت گردیده و در نتیجه پارامترهای U و Y با دقت بالایی محاسبه محاسبه شده است. در این مرحله نیاز است از اتصالات الکتریکی اطمینان حاصل کرد. اگر اتصالات به درستی صورت گرفته باشد، جریان خارجی باید از قطب مثبت به منفی و جریان

$$\frac{\partial \rho C_p T}{\partial T} - \nabla \cdot (k \nabla T) = \sigma_+ |\nabla \phi_+|^2 + \sigma_- |\nabla \phi_-|^2 + \dot{q}_{ECh} + \dot{q}_{short} \quad (۱)$$

$$\nabla \cdot (\sigma_+ \nabla \phi_+) = -(J_{ECh} - J_{short}) \quad (۲)$$

$$\nabla \cdot (\sigma_- \nabla \phi_-) = J_{ECh} - J_{short}$$

که در آن σ_+ و σ_- رسانایی الکتریکی موثر برای قطب مثبت و منفی، φ_+ و φ_- پتانسیل فاز برای قطب مثبت و منفی، J_{ECh} و \dot{q}_{ECh} به ترتیب نرخ انتقال جریان حجمی و حرارت ناشی از واکنش شیمیایی، J_{short} و \dot{q}_{short} به ترتیب نرخ انتقال جریان و حرارت به وجود آمده در اثر اتصال کوتاه درون باتری می‌باشد. لازم به ذکر است که J_{ECh} و \dot{q}_{ECh} به روش‌های مختلف قابل محاسبه است و J_{short} و \dot{q}_{short} به طور معمول صفر در نظر گرفته می‌شود، زیرا در حالت عادی درون باتری اتصال کوتاه رخ نمی‌دهد. در مدل الکتروشیمیایی NTGK، نرخ انتقال جریان حجمی توسط رابطه (۳) قابل محاسبه می‌باشد [۱۴].

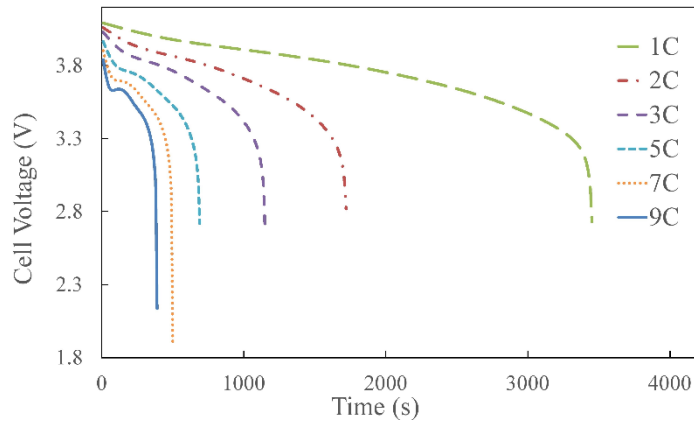
$$j_{ECh} = aY [U - (\varphi_+ - \varphi_-)] \quad (۳)$$

که در آن a مساحت مخصوص الکتروود و Y و U پارامترهای مدل است که تابعی از عمق دشارژ می‌باشد. برای محاسبه عمق دشارژ از رابطه (۴) استفاده می‌شود.

$$DoD = \frac{Vol}{3600 Q_{Ah}} \left(\int_0^t j dt \right) \quad (۴)$$

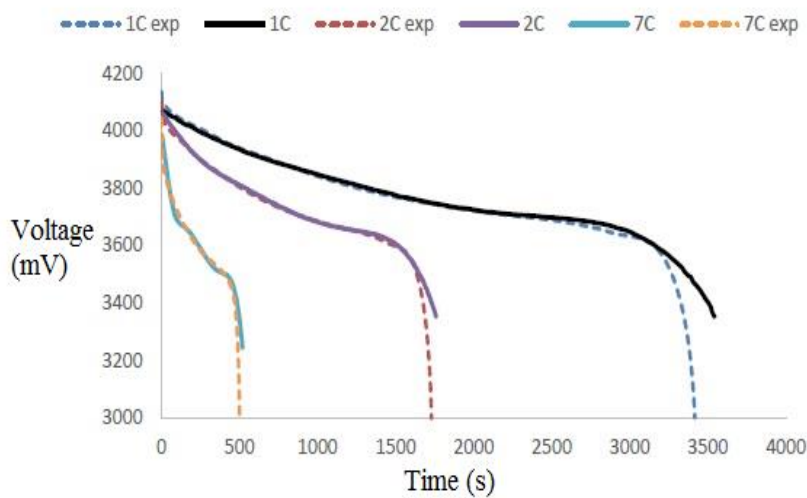
که منظور از Vol حجم باتری و Q_{Ah} ظرفیت کل باتری برحسب آمپر - ساعت می‌باشد. پارامترهای U و Y توسط روابط (۵) و (۶) قابل محاسبه است. لازم به ذکر است که برای یک باتری می‌توان نمودار دشارژ را توسط روش‌های آزمایشگاهی بدست آورد و توسط فیت کردن نمودارها، پارامترهای U و Y را بدست آورد که این روش در این بررسی به کار رفته است.

$$Y = \left(\sum_{n=0}^5 a_n (DoD)^n \right) \exp \left[C_1 \left(\frac{1}{T} - \frac{1}{T_{ref}} \right) \right] \quad (۵)$$

شکل ۱: نمودار دشارژ با نرخ دشارژ متفاوت توسط نرم‌افزار فلونت

Fig. 1. Discharge diagram for different discharge rates in ANSYS Fluent

شکل ۲: مقایسه نمودار بدست آمده از انسیس فلونت با نمودار تجربی

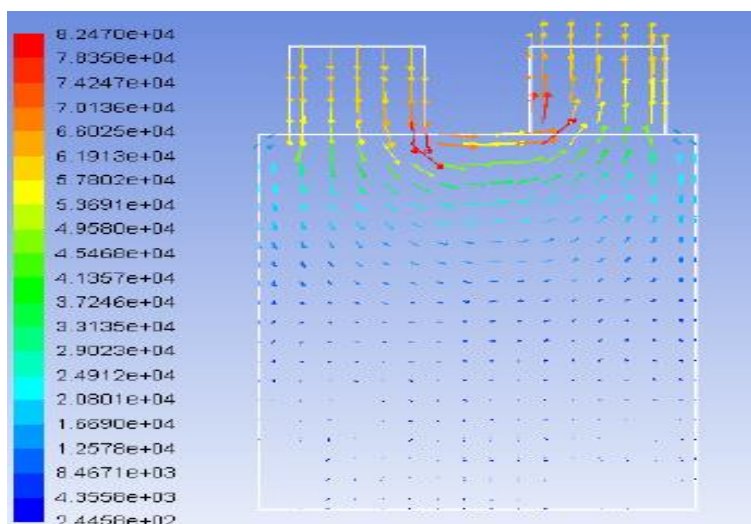
Fig. 2. Comparison of the obtained discharge graphs from ANSYS Fluent with experimental diagrams (Dashed curves)

کلوین در نظر گرفته شده است. شکل ۴ ماکزیمم دمای سطح سلول را در طول دشارژ با نرخ جریان متفاوت نشان می‌دهد. همان گونه که در این شکل نشان داده شده است، با گذشت زمان ماکزیمم دمای سلول برای تمامی نرخ دشارژها افزایش می‌یابد، لیکن شیب این افزایش با گذشت زمان کاهش یافته و عموماً به یک مقدار ثابت (پایا) میل می‌کند. همچنین، از این شکل می‌توان نتیجه گرفت که در نرخ‌های جریان کمتر از 4 C ، افزایش دمای سطح سلول محسوس نمی‌باشد. به گونه‌ای که دمای ماکسیمم دمای سطح با نرخ جریان 1 C به اندازه 1 کلوین و با جریان 3 C ، 8 کلوین افزایش یافته

داخلی از قطب منفی به مثبت صورت گیرد. همان طوری که در شکل ۳ دیده می‌شود بردارهای جریان جهت گیری مناسبی دارند که این نشان دهنده درستی اتصالات می‌باشد.

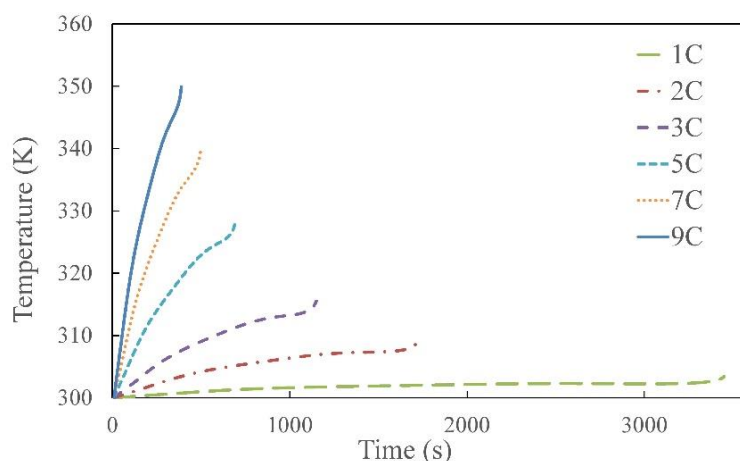
۳- نتایج و بحث

در این بخش، ابتدا توزیع دما بر روی سطح سلول به ازای چند نرخ دشارژ ثابت بررسی خواهد شد و سپس توزیع دما طی تست تنش دینامیک ارائه خواهد گردید. لازم به ذکر است در کلیه دشارژها، دمای محیط 300

شکل ۳: بردارهای جریان الکتریکی درون سلول

Fig. 3. Intracellular electrical current vectors

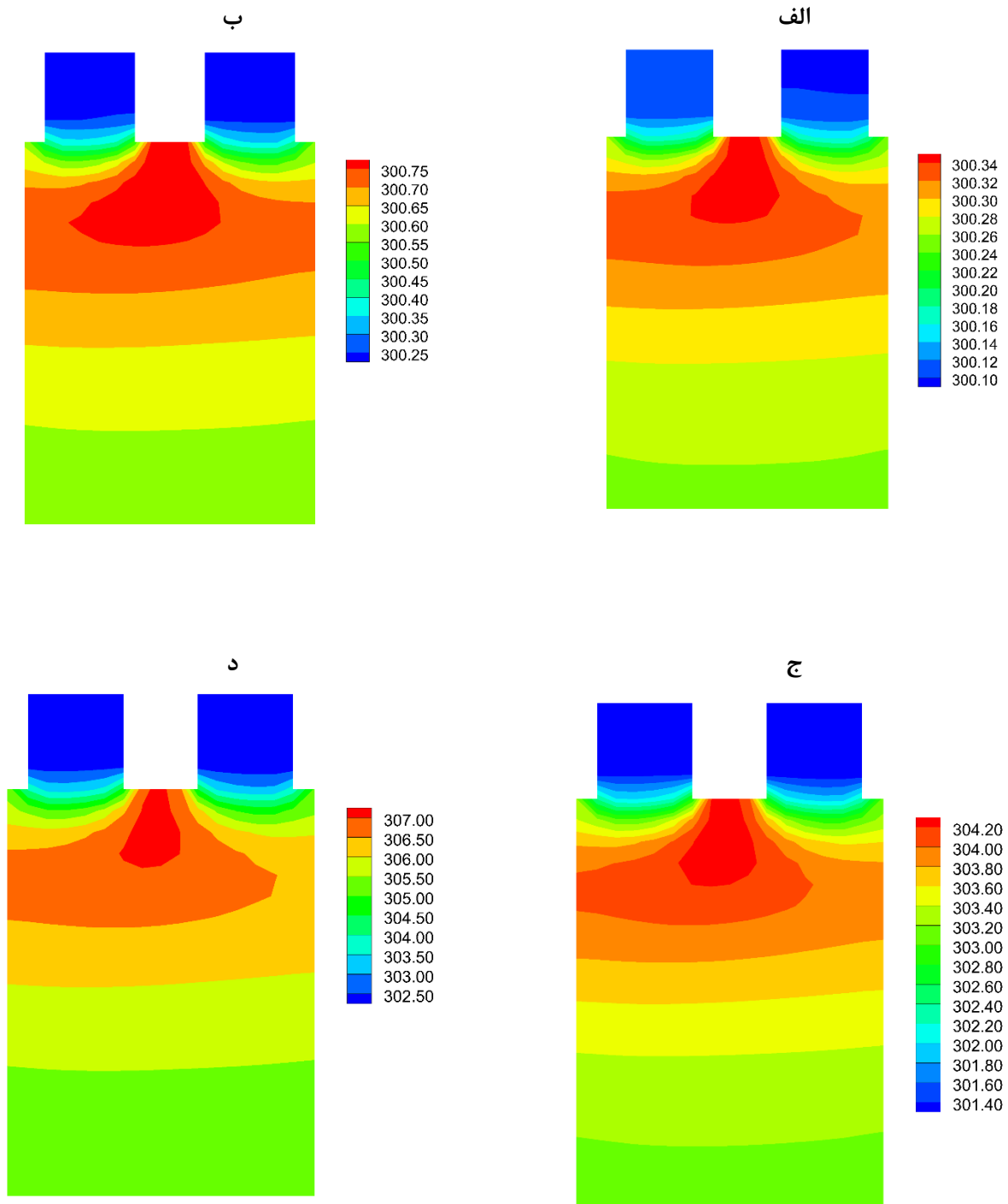
شکل ۴: ماکسیمم دمای سطح سلول (بر حسب کلونین) با نرخ دشارژ متفاوت

Fig. 4. Maximum cell surface temperature (in Kelvin) for different discharge rates

افزایش نرخ دشارژ دمای سطح سلول افزایش قابل ملاحظه ای می‌یابد. همان‌گونه که از شکل‌های ۵ تا ۹ پیداست، در دشارژ، محل اتصالات خارجی (تب‌ها) سردترین نقاط سلول را تشکیل می‌دهند، چرا که در این محل‌ها واکنش شیمیایی رخ نمی‌دهد و عامل تولید حرارت در آن‌ها صرفاً مقاومت اهمیک در برابر جریان الکتریکی می‌باشد. همچنین بیشینه دما بر روی سطح در نرخ جریان پایین (۲C و ۳C)، بیشتر محدود به سطح بالایی سلول می‌باشد. در صورتی که در نرخ جریان بالا، بیشینه دما از سطح بالایی کمی به سمت سطح زیرین میل می‌کند. علت این امر آن است که با افزایش

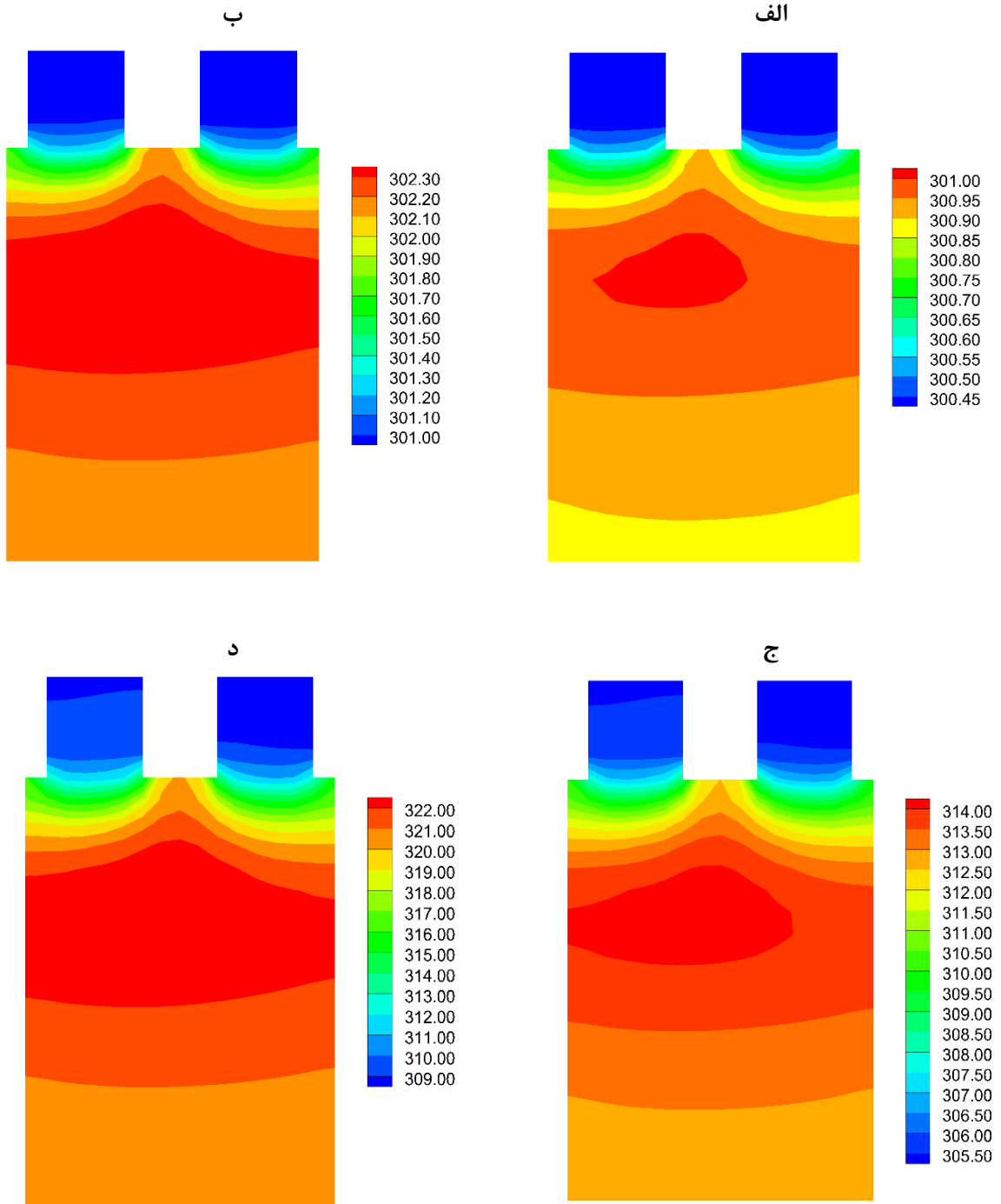
است. با نگاه دیگر به این شکل می‌توان مشاهده نمود که افزایش نرخ جریان بیش از ۴C، دمای سطح به شدت افزایش می‌یابد. به گونه‌ای که در نرخ جریان ۹C، ماکسیمم دما به ۳۳۷ کلونین می‌رسد. این افزایش دما، تخریب زودرس باتری‌ها در جریان دشارژ بالا را تأیید می‌کند.

برای مقایسه توزیع دما بر روی سطح سلول، در زمان‌های ۸۰، ۱۶۰، ۲۴۰، ۳۲۰ ثانیه و همچنین انتهای شارژ برای نرخ جریان ۲C، ۳C، ۷C و ۹C کانتورهای توزیع دما بر روی سطح سلول در شکل‌های ۵ تا ۹ مشاهده می‌شود. همان‌گونه که در تمامی ۵ شکل مذکور قابل مشاهده است، با

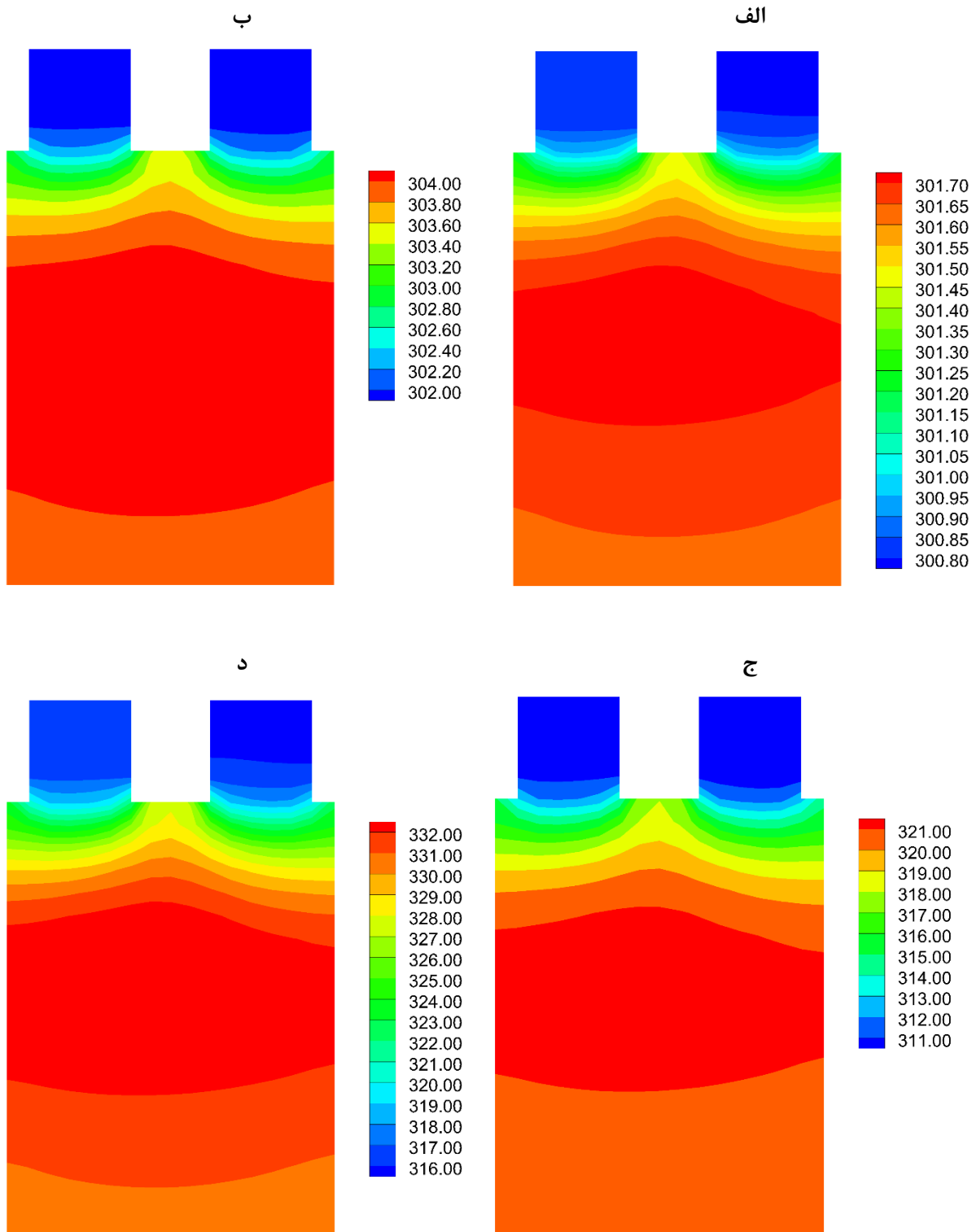
شکل ۵: توزیع دما بر روی سطح سلول (بر حسب کلوین) در ثانیه ۸۰ با نرخ جریان‌های (الف) ۲C، (ب) ۳C، (ج) ۷C، (د) ۹C

Fig. 5. Distribution of temperature on the cell surface (in Kelvin) after 80 seconds for discharge rate of: (a) 2C, (b) 3C, (c) 7C, (d) 9C.

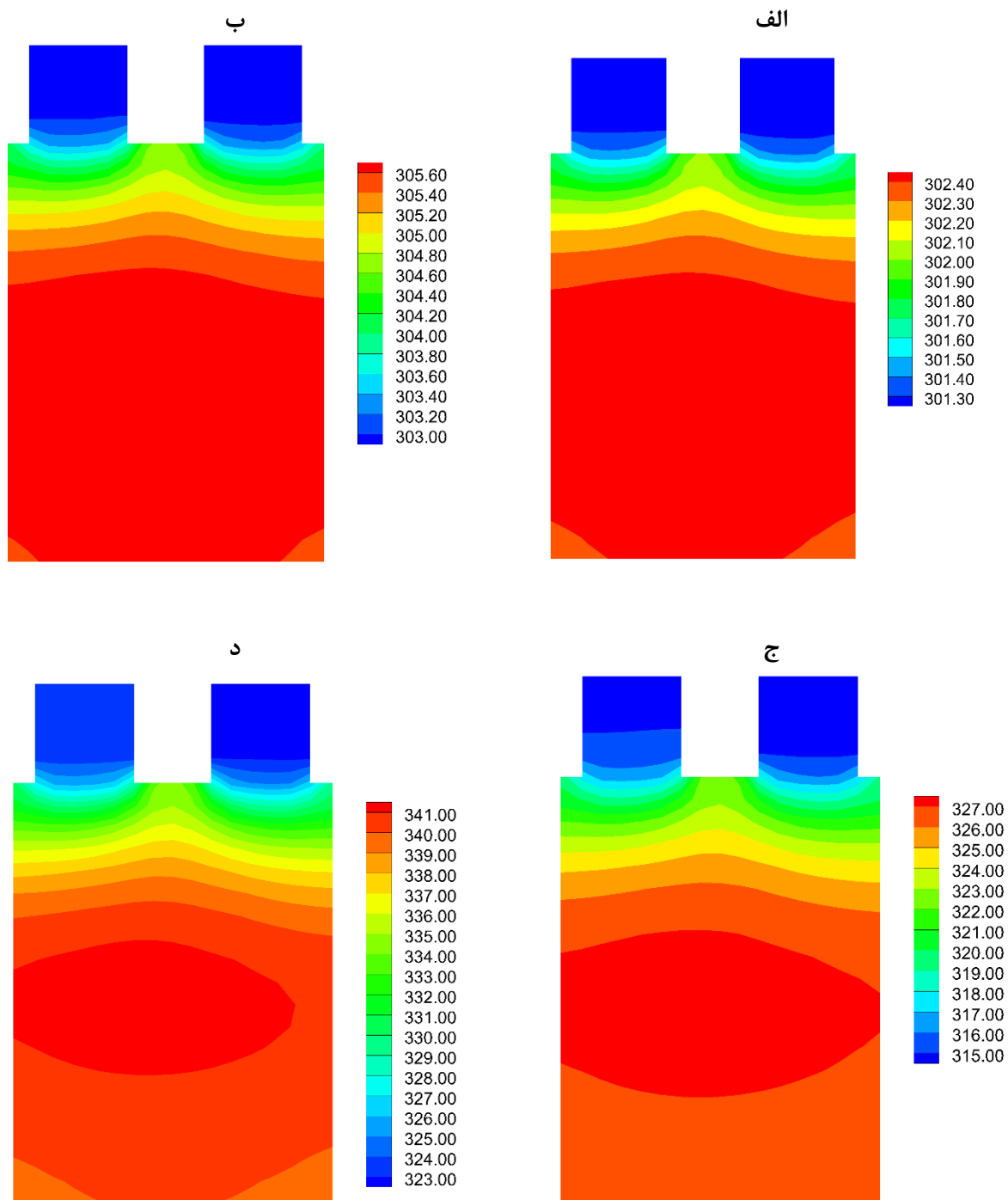
شکل ۶: توزیع دما بر روی سطح سلول (بر حسب کلوین) در ثانیه ۱۶۰ با نرخ جریان‌های (الف) ۲C، (ب) ۳C، (ج) ۷C، (د) ۹C

Fig. 6. . Distribution of temperature on the cell surface (in Kelvin) in 160 seconds at discharge rate (a)-2C (b)-3C (c)-7C (d)-9C

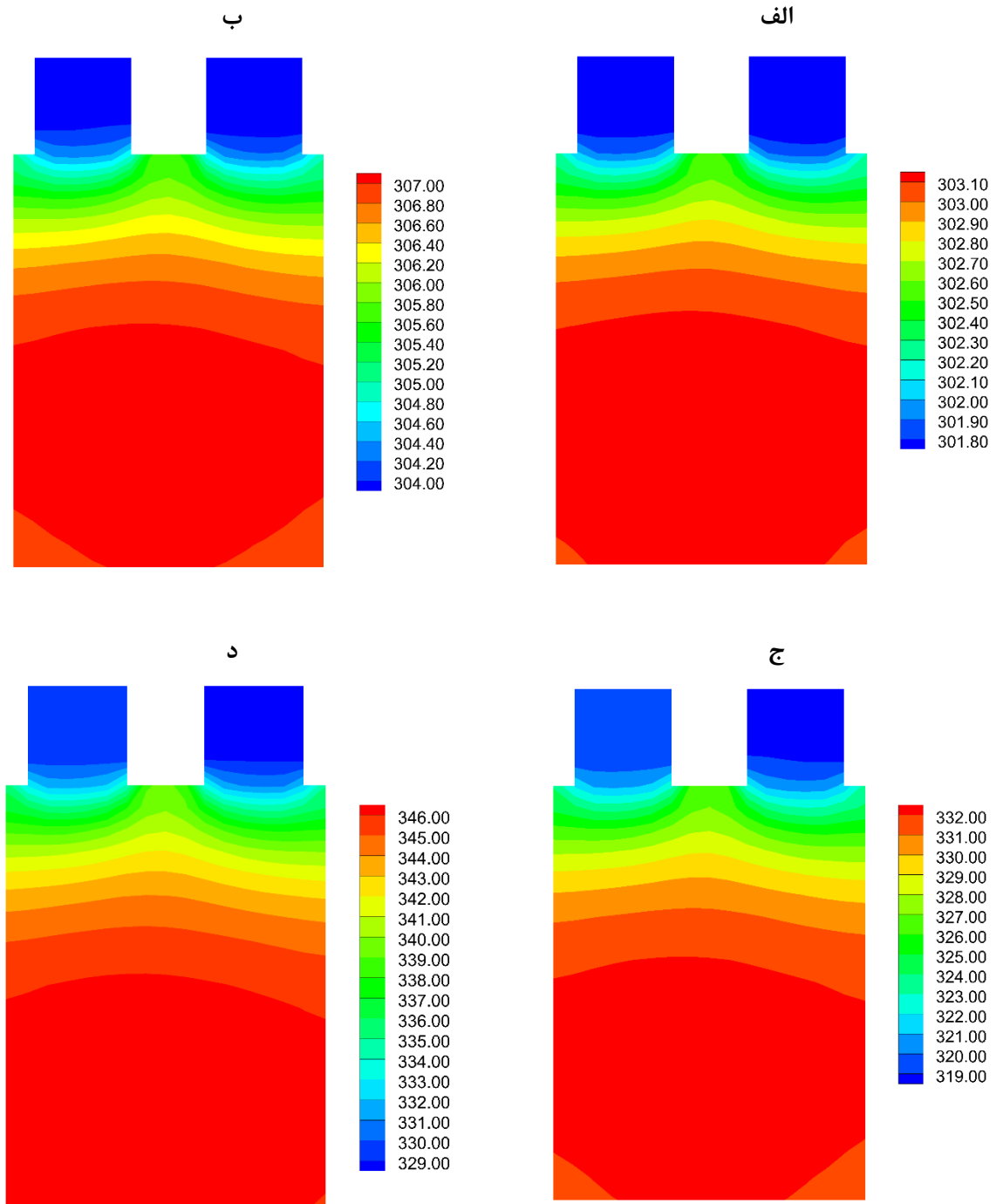
شکل ۷: توزیع دما بر روی سطح سلول (بر حسب کلوین) در ثانیه ۲۴۰ با نرخ جریان‌های (الف) ۲C، (ب) ۳C، (ج) ۷C، (د) ۹C

Fig. 7. Distribution of temperature on the cell surface (in Kelvin) in 240 seconds at discharge rate (a)-2C (b)-3C (c)-7C (d)-9C

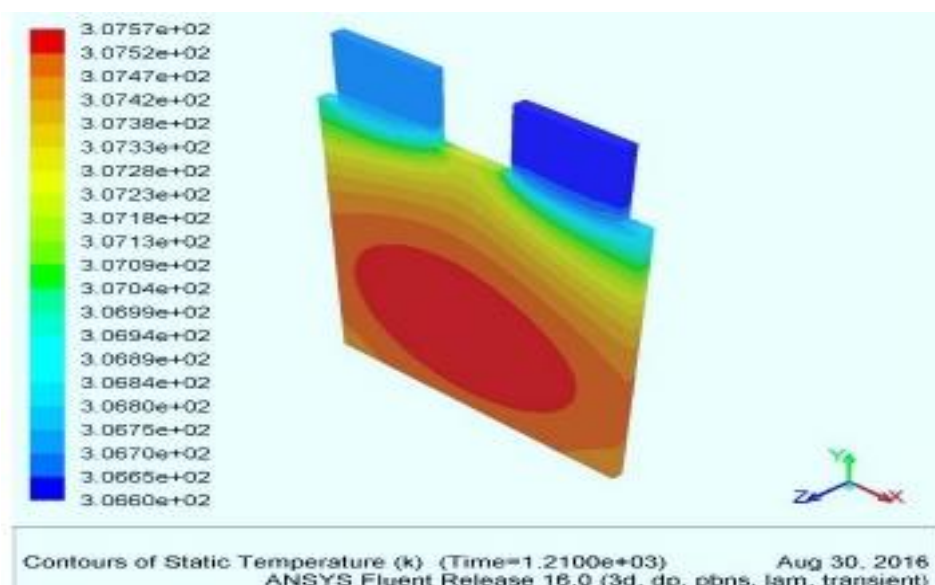
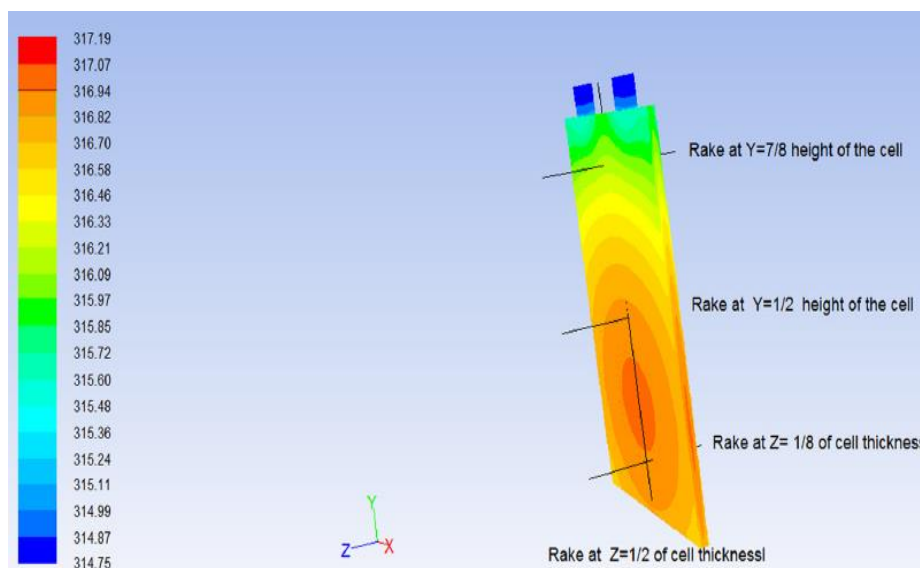
شکل ۸: توزیع دما بر روی سطح سلول (بر حسب کلوین) در ثانیه ۳۲۰ با نرخ جریان‌های (الف) ۲C، (ب) ۳C، (ج) ۷C، (د) ۹C

Fig. 8. Distribution of temperature on the cell surface (in Kelvin) in 320 seconds at discharge rate (a)-2C (b)-3C (c)-7C (d)-9C

شکل ۹: توزیع دما بر روی سطح سلول (بر حسب کلوین) در انتهای دشارژ با نرخ جریان‌های (الف) ۲C، (ب) ۳C، (ج) ۷C، (د) ۹C

Fig. 9. Distribution of temperature on the cell surface (in Kelvin) at the end of discharge at discharge rate (a)-2C (b)-3C (c)-7C (d)-9C

شکل ۱۰: مقایسه توزیع دمای حاصل از این بررسی (شکل پایین) با نتایج مقاله جاوانی [۱۶] (شکل بالا)

Fig. 10. Comparison of the temperature distribution obtained from this study (the figure below) with the results of Javani's paper [16]

درجه کلین تجاوز کند [۸].
برای اطمینان بیشتر از درستی توزیع دما و همچنین مقایسه با کارهای محققان دیگر، در شکل ۱۰ مقایسه‌ای بین توزیع دما در مقاله جاوانی [۱۶] و شبیه سازی انجام شده در این پژوهش صورت گرفته است و همانطور که مشاهده می‌شود توزیع دما به درستی مدل شده است.

همان طور که قبلاً ذکر شد نوآوری این پژوهش استفاده پروفیل دشارژ تست تنش دینامیکی می‌باشد. از اینرو هدف، شبیه سازی این سیکل در

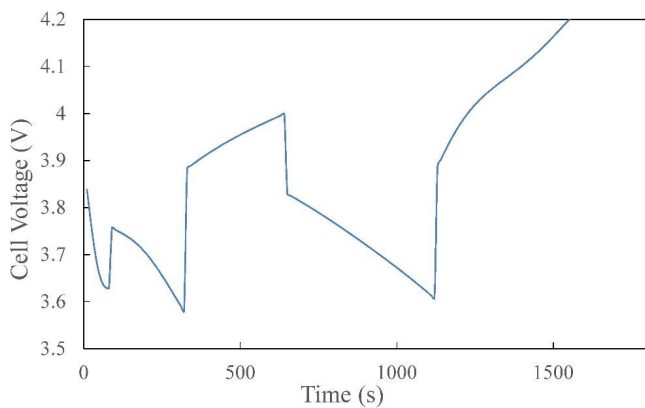
نرخ دشارژ میزان حرارت تولید افزایش می‌یابد. در نرخ دشارژهای پایین بخش عمده این حرارت تولیدی می‌تواند از طریق تب‌ها دفع گردد، اما در نرخ دشارژهای بالا، بخش کمتر آن می‌تواند از این طریق دفع گردد.

نکته بسیار مهم این است که نرخ جریان بالا سبب غیر یکنواختی بسیار زیاد توزیع دما بر روی سطح سلول می‌شود، به گونه‌ای که این اختلاف در نرخ دشارژ ۹C به حدود ۱۷ کلین می‌رسد. شایان ذکر است که بر اساس اغلب استانداردهای طراحی سیستم مدیریت حرارتی باتری، اختلاف دمای درون یک جعبه باتری که ممکن است شامل چند صد سلول باشد، نباید از ۵

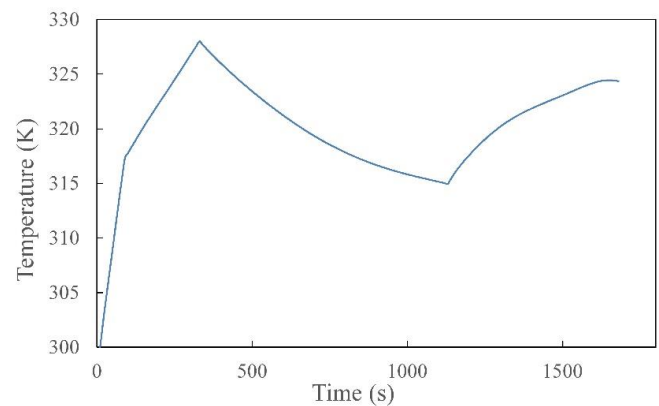
Table 1. Dynamic stress test

جدول ۱: تست تنش دینامیکی

پایان (ثانیه)	آغاز (ثانیه)	نرخ جریان (C)
۸۰	۰	۹
۳۲۰	۸۰	۶
۶۴۰	۳۲۰	-۲/۲۵
۱۱۲۰	۶۴۰	۲/۲۵
۱۶۸۰	۱۱۲۰	-۴/۵

شکل ۱۲: تغییرات ولتاژ سلول (بر حسب ولت) در طول تست تنش دینامیکی

شکل ۱۱: تغییرات ماکسیمم دمای سلول (بر حسب کلونین) تحت تست تنش دینامیکی

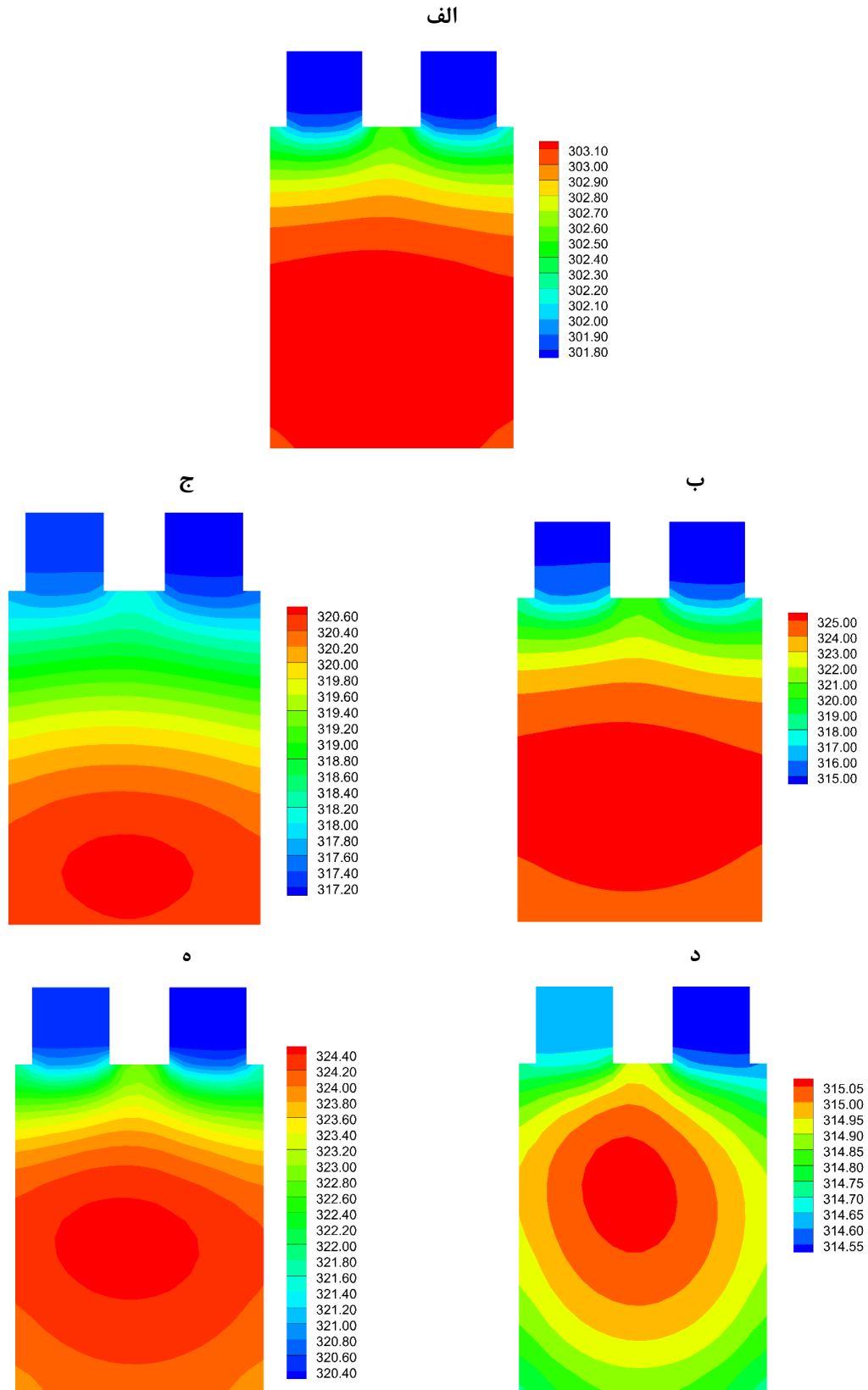
Fig. 12. Voltage variation of the cell (in Volts) during the dynamic stress test

Fig. 11. Maximum temperature changes of the cell (in Kelvin) under dynamic stress test

می‌آید که نرخ جریان بالای دشارژ، افت شدید ولتاژ و همچنین تولید حرارت زیاد را به همراه دارد که این امر فرسودگی سلول را به همراه دارد. از طرفی نرخ جریان شارژ ۴/۵C نیز سبب افزایش شدید دما گردید که این پدیده علت پایین تر بودن نرخ شارژ نسبت به دشارژ باتری‌ها را تصدیق می‌کند (مثلاً) باتری با نرخ دشارژ ۱۵C، میتواند با ۵C شارژ شود). برای یافتن توزیع دما، در انتهای هر گام، یعنی ثانیه‌های ۸۰، ۳۲۰، ۶۴۰، ۱۱۲۰ و ۱۶۸۰ دمای سطح سلول ارائه شده است. همان طوری که در شکل ۱۳ مشاهده می‌شود، هنگامی که که نرخ شارژ یا دشارژ بالا باشد اختلاف دمای بیشینه و کمینه سطح سلول بالا می‌رود مثلاً هنگامیکه سلول با نرخ ۶C دشارژ می‌شود شکل ۱۳-ب اختلاف دمای سطح حدود ۶ کلونین است اما هنگام دشارژ شدن با نرخ ۲/۵C، این اختلاف به کمتر از ۱ کلونین می‌رسد. لازم به ذکر است که اختلاف دمای بالا، کاهش عمر و عملکرد غیر مطلوب و همچنین ترک بر روی الکترودها را به همراه دارد.

نرم‌افزار و یافتن تغییرات پتانسیل و توزیع دما بر روی سطح سلول می‌باشد. تست تنش دینامیکی مورد استفاده، از ۵ گام تشکیل شده است که در جدول ۱ نشان داده شده است (منظور از علامت منفی در جدول حالت شارژ است). شایان ذکر است که جدول فوق باید به گونه‌ای در قالب فایل تابع تعریف شده توسط کاربر ارائه شود که برای نرم‌افزار قابل درک باشد. پس از عملیات لازم و شبیه سازی، بیشینه دمای سلول و همچنین تغییرات ولتاژ حاصله از تست تنش دینامیکی به ترتیب در شکل‌های ۱۱ و ۱۲ مشاهده می‌شود. همان گونه که مشاهده می‌شود، دماهای بالایی نظیر ۴۵ درجه سانتیگراد نیز در طی تست تنش دینامیکی تجربه می‌شود که می‌تواند منجر به فرسودگی سریع و نیز مخاطره آفرین باشد. این مهم ضرورت استفاده از سیستم‌های مدیریت حرارتی در باتری‌های خودروهای هیبرید را جهت جلوگیری از چنین دماهای بالایی را بیش از پیش متذکر می‌شود.

با توجه به تغییرات ماکسیمم دما و همچنین ولتاژ، این نتیجه بدست

شکل ۱۳: توزیع دما بر روی سطح سلول (بر حسب کلوین) تحت تست تنش دینامیکی در ثانیه های (الف) ۸۰، (ب) ۳۲۰، (ج) ۶۴۰ (د) ۱۱۲۰ (ه) ۱۶۸۰

Fig. 13. Distribution of temperature on the cell surface (in Kelvin) under dynamic stress test in seconds (a)-80 (b)-320 (c)-640 (d)-1120 (e)-1680

- [1] M. Ehsani, Y. Gao, S. Longo, K. Ebrahimi, Modern electric, hybrid electric, and fuel cell vehicles, CRC press, (2018).
- [2] K. Chen, S. Wang, M. Song, L. Chen, Structure optimization of parallel air-cooled battery thermal management system, International Journal of Heat and Mass Transfer, 111 (2017) 943-952.
- [3] Z. Lu, X. Meng, L. Wei, W. Hu, L. Zhang, L. Jin, Thermal management of densely-packed EV battery with forced air cooling strategies, Energy Procedia, 88 (2016) 682-688.
- [4] Z. Qian, Y. Li, Z. Rao, Thermal performance of lithium-ion battery thermal management system by using mini-channel cooling, Energy Conversion and Management, 126 (2016) 622-631.
- [5] A. Greco, X. Jiang, A coupled thermal and electrochemical study of lithium-ion battery cooled by paraffin/porous-graphite-matrix composite, Journal of Power Sources, 315 (2016) 127-139.
- [6] R. Zhao, J. Gu, J. Liu. An experimental study of heat pipe thermal management system with wet cooling method for lithium ion batteries, Journal of Power Sources, 273 (2015) 1089-1097.
- [7] Z. Rao, Q. Wang, C. Huang, Investigation of the thermal performance of phase change material/mini-channel coupled battery thermal management system, Applied Energy, 164 (2016) 659-669.
- [8] Z. Rao, S. Wang, A review of power battery thermal energy management, Renewable and Sustainable Energy Reviews, 15 (2011) 4554-4571.
- [9] S. Panchal, I. Dincer, M. Agelin-Chaab, R. Fraser, M. Fowler, Experimental temperature distributions in a prismatic lithium-ion battery at varying conditions,

۴- نتیجه گیری

با شبیه‌سازی فرآیند دشارژ باتری در نرم افزار انسیس فلونت ۱۶ طی چهار نرخ دشارژ ثابت ۲C، ۳C، ۷C و ۹C و نیز طی پروفیل دشارژ متغیر با زمان تست تنش دینامیکی (تست ویژه باتری خودروی هیبریدی) ولتاژ و ماکزیمم دمای سلول به همراه توزیع دما بر روی سطح سلول در بازه‌های مختلف ارائه و مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این بررسی نشان می‌دهند که هرچقدر که میزان نرخ دشارژ باتری افزایش پیدا کند، میزان حرارت تولیدی در باتری بیشتر خواهد شد و همان طور که پیشتر ذکر شد، یکی از عوامل اصلی و مهم در کاهش عمر باتری ایجاد گرمای زیاد است که سبب می‌شود فرآیندهای الکتروشیمیایی درون باتری دچار مشکل گردند و در نتیجه عمر باتری کاهش یابد. لذا پیشنهاد می‌گردد که به دلیل ماهیت فیزیکی و الکتروشیمیایی باتری، نرخ دشارژ باتری‌ها در حد ۲C یا ۳C باشد تا از ایجاد خسارات جبران‌ناپذیر به باتری جلوگیری شود. همچنین، دماهای بالایی نظیر ۴۵ درجه سانتیگراد نیز در طی تست تنش دینامیکی مشاهده می‌شود که می‌تواند منجر به فرسودگی سریع و نیز مخاطره آفرین باشد. بدین ترتیب، جهت جلوگیری از خسارت وارد شدن به سیستم باتری یک خودروی هیبرید حتماً ضروری است که از سیستم مدیریت حرارتی اثربخشی استفاده شود.

۵- فهرست علائم

منابع	
<i>a</i>	مساحت مخصوص الکتروود، m^2/m^3
C_p	گرمای ویژه فشار ثابت، J/kg
<i>DoD</i>	عمق دشارژ
<i>ECh</i>	ناشی از واکنش الکتروشیمیایی
<i>j</i>	چگالی جریان، A/m^2
Q_{Ah}	ظرفیت کالریمتریک باتری، Ah
<i>q</i>	حرارت تولیدی بر واحد حجم، J/m^3
<i>short</i>	ناشی از اتصال کوتاه
<i>T</i>	دما، K
<i>U</i>	پتانسیل مدار باز، V
<i>Y</i>	پارامتر رسانایی ویژه، A/mV
ρ	چگالی، kg/m^3
σ	رسانایی الکتریکی مؤثر، $A/m^2 V$
φ	پتانسیل فاز، V

- A955-A969.
- [13] H. Gu, Mathematical analysis of a Zn/NiOOH cell, *Journal of The Electrochemical Society*, 130(1983) 1459-1464.
- [14] K.H. Kwon, C.B. Shin, T.H. Kang, C.S. Kim. A two-dimensional modeling of a lithium-polymer battery, *Journal of Power Sources*, 163 (2006) 151-157.
- [15] A.B. Nemati, Life investigation of Li-ion batteries used in electric vehicles, M.Sc. Thesis, Iran University of Science and Technology, 2016.
- [16] N. Javani, I. Dincer, G. Naterer, B. Yilbas, Heat transfer and thermal management with PCMs in a Li-ion battery cell for electric vehicles, *International Journal of Heat and Mass Transfer*, 72 (2014) 690-703.
- International Communications in Heat and Mass Transfer*, 71 (2016) 35-43.
- [10] S. Panchal, I. Dincer, M. Agelin-Chaab, R. Fraser, M. Fowler, Thermal modeling and validation of temperature distributions in a prismatic lithium-ion battery at different discharge rates and varying boundary conditions, *Applied Thermal Engineering*, 96 (2016) 190-199.
- [11] K. Darcovich, D. MacNeil, S. Recoskie, B. Kenney. Coupled electrochemical and thermal battery models for thermal management of prismatic automotive cells, *Applied Thermal Engineering*, 133 (2018) 566-575.
- [12] G.H. Kim, K. Smith, K.J. Lee, S. Santhanagopalan, A. Pesaran. Multi-domain modeling of lithium-ion batteries encompassing multi-physics in varied length scales, *Journal of the Electrochemical Society*, 158 (2011)

